

Příprava na velikonoční svátky a jejich slavení

ÚVOD

1. Obřad slavení Velikonoc a celého Svatého týdne obnovený papežem Piem XII. v letech 1951 a 1955 byl s radostí přijat všemi církevními společenstvími římského obřadu.¹ II. vatikánský koncil pak, a to především ve své konstituci o posvátné liturgii, opět a opět z tradice objasňoval velikonoční tajemství Kristovo a připomněl, že z něho čerpají sílu všechny svátosti a svátostiny.²

2. Jako týden začíná a vrcholí ve slavení neděle, mající v sobě velikonoční charakter, tak vyniká posvátné velikonoční triduum umučení a zmrtvýchvstání Páně jako vrchol celého liturgického roku.³ Přípravou je doba postní a jásavým radostným rozvinutím je okruh padesáti dnů.

3. V mnohých křesťanských zemích věřící se svými pastýři přikládají těmto obřadům velký význam a ve velkém počtu se jich zúčastňují s opravdovým duchovním užitkem.

V několika krajích bohužel začal během let chladnout zápal horlivosti a zbožnosti, s jakým byla obnova velikonoční vigilie zpočátku přijata. Na některých místech se dokonce projevila takový neznalost velikonoční vigilie, že její slavení se klade na roveň pouhé večerní mše; stejným způsobem a v téže době jako se slaví nedělní mše v sobotu večer.

¹ Cf. SCR, Decr. Dominicae Resurrectionis (9 febr. 1951) AAS 43 (1951) 128–137; SCR, Decr. Maxima redemptionis nostrae mysteria (16 nov. 1955) AAS 47 (1955) 838–847.

² Cf. Conc. Vat. II. Const. de Sacra Liturgia Sacrosanctum Consilium, nn. 5, 6, 61.

³ Cf. Normae universales de anno liturgico et de calendario, n. 18.

Jinde se nedodrží náležitá doba slavení posvátného tridua. Zvláště když jsou umístovány pobožnosti a úkony zbožnosti často na pohodlnější dobu, a věřící se jich pak zúčastňují více než vlastního slavení liturgie.

Není pochyb o tom, že tyto nesnáze mají svůj původ zejména v dosud nedostatečném poučení kněží i věřících, že velikonoční tajemství je středem liturgického roku i křesťanského života.¹

4. Také pracovní volno, které dnes bývá na mnoha místech ve Svatém týdnu, i způsob myšlení dnešní společnosti přináší další obtíže pro účast věřících na slavení těchto dnů.

5. V důsledku toho uznala Kongregace pro posvátnou bohoslužbu za vhodné po nabytých zkušenostech připomenout některé základní věroučné a pastorální pojmy a také různé pokyny a nařízení, vydané o Svatém týdnu. Ostatní, co je uvedeno v liturgických knihách o době postní, o Svatém týdnu, o posvátném triduu a o době velikonoční, zůstává v platnosti, ledaže by to bylo v tomto dokumentu jinak vysvětleno.

To všechno se tímto dokumentem znovu zdůrazňuje, aby největší tajemství vykoupení byla slavena lepším způsobem a věřící aby se jich mohli zúčastnit s větším užitekem.²

I. DOBA POSTNÍ

6. Každoroční prožívání postní doby je příhodný čas pro vystoupení na posvátnou horu Velikonoc.

Postní doba totiž svou dvojí povahou připravuje katechumeny i věřící na slavení velikonočního tajemství. Katechumeni jsou zařazením mezi čekatele křtu, skrutiniemi a katechezí přiváděni k svátostem uvádějícím do křesťanského života; věřící pak se

¹ Cf. Conc. Vat. II, Decr. de pastoralis episcoporum munere in Ecclesia, *Christus Dominus*, n. 15

² Cf. SCR Decr. *Maxima redemptionis nostrae mysteria* (16 nov. 1955) AAS 47 (1955) 838–847.

pokáním připravují k obnovení křestního vyznání, horlivějším nasloucháním slova Božího a modlitbou.¹

a) Uvádění do křesťanského života

7. Celá příprava uvedení do křesťanského života má ráz velikonoční, protože je to první svátostná účast na Kristově smrti a vzkříšení. Proto je třeba, aby postní doby bylo plně využito jako doby očisty, posvěcení a poučení zvláště skrutiniemi a výukou; a velikonoční vigilie ať je považována za dobu vhodnou k slavení svátostí uvádějících do křesťanského života.²

8. Společenství, v nichž nejsou katechumeni, ať nevynechávají modlitby za ty, kdo jinde mají ve velikonoční vigilií přijmout svátosti uvádějící do křesťanského života. Duchovní správci ať věřícím vysvětlí, jak je ve velikonoční vigilií důležité a jaký význam má pro jejich duchovní život křestní vyznání, k jehož obnovení budou v této vigilií po skončení svatopostní přípravy vyzváni.³

9. V postní době se má konat katecheze pro dospělé, kteří byli pokřtěni jako děti, ale nebyli vyučeni ve víře, a proto dosud nebyli připuštěni k biřmování a svatému přijímání. V této době ať se také konají kající pobožnosti, které je mají připravit k svátostnému smíření.⁴

10. Kromě toho patří do postní doby konání kajících obřadů na způsob skrutinií pro dosud nepokřtěné děti, které dosáhly věku pro náboženskou výuku, i pro děti již pokřtěné, dříve než poprvé přijmou svátost pokání.⁵

¹ Cf. Caeremoniale episcoporum, n. 249.

² Cf. Rituale Romanum, Ordo initiationis christianae adultorum, n. 8; C. I. C., can. 856.

³ Missale Romanum, Vigilia paschalis, n. 46.

⁴ Cf. Rituale Romanum, Ordo initiationis christianae adultorum, cap. IV, praesertim n. 303.

⁵ Cf. Rituale Romanum, Ordo initiationis christianae adultorum, cap. V, nn. 330–333.

Biskupovi ať leží na srdci péče o výuku katechumenů, jak dospělých, tak dětí, a podle okolností ať za živé účasti místního společenství sám předsedá předepsaným obřadům.¹

b) Slavení liturgie v postní době

11. Postní neděle mají přednost před všemi svátky Páně a před kteroukoliv slavností. Avšak slavnosti, které by připadaly na některou z těchto nedělí, ať se konají v předcházející sobotu (dekretem ze dne 22. 4. 1990 došlo ke změně: nyní se překládají na následující pondělí).²

Všechny všední dny v době postní mají přednost před závaznými památkami.³

12. Katecheze o velikonočním tajemství a o svátostech ať se koná především v homiliích o nedělích; ať se důkladněji vysvětlují texty lekcionáře, zvláště evangelijní perikopy, které objasňují z různých hledisek křest a jiné svátosti, zvláště pak milosrdenství Boží.

13. Duchovní správci ať vykládají Boží slovo častěji a ve větší míře také v homiliích konaných ve všední dny, při bohoslužbách slova, při kajících pobožnostech,⁴ při význačnějších shromážděních, při návštěvě v rodinách nebo při žehnání shromážděných rodin. Věřící se mají častěji zúčastňovat mše svaté i ve všední dny a kde to není možné, ať jsou vybídnuti aspoň k četbě mešních perikop v rodinách nebo sourkomě.

14. Postní doba má svůj kající charakter.⁵ V katechezi je třeba věřícím ukázat na následky hříchu ve společnosti, zdůraznit vlast-

¹ Cf. Caeremoniale episcoporum, nn. 250, 460–407; Cf. Rituale Romanum, Ordo initiationis christianae adultorum, n. 41.

² Cf. Normae universales de anno liturgico et de calendario, n. 5. Cf. Ibidem n. 56f, et Notitiae, 23 (1987) 397; Decretum S. Congr. de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, 22 aprilis 1990: Notitiae 26 (1990) 160.

³ Normae universales de anno liturgico et de calendario, n. 16, b.

⁴ Missale Romanum, Institutio generalis, n. 42; Cf. Ordo Paenitentiae, nn. 36–37.

⁵ Paulus VI, Const. Apost. Paenitemini, II. 1: AAS 58 (1966) 183.

ní povahu pokání a vzbudit odpor k hříchu, protože je urážkou Boha.¹

Praxe a síla pokání zůstávají nezbytnou součástí velikonoční přípravy; z obrácení srdce má vyplývat vnější praxe pokání jak jednotlivých křesťanů tak celého společenství. I když tato praxe je přizpůsobena okolnostem a podmínkám dnešní doby, nemá postrádat ducha evangelijního pokání a má směřovat také k dobru bratří.

Ať se nepřechází mlčením úloha církve při konání pokání a ať se také častěji vkládá do přímluv modlitba za hříšníky.²

15. Věřícím ať se častěji doporučuje horlivější a účinnější účast na postní liturgii a kajících pobožnostech. Ať jsou vybízeni především k tomu, aby podle nařízení a tradice církve přistupovali v tuto dobu k svátosti pokání, a mohli tak slavit velikonoční tajemství s čistým srdcem. Je velmi vhodné, aby se svátost pokání slavila v postní době podle obřadu určeného pro smíření většího počtu kajících se soukromou zpovědí a rozhřešením, jak je uvedeno v římském rituálu.³

Duchovní správcové ať jsou pohotovější posloužit svátostným smířením a usnadňují přístup k přijetí této svátosti také tím, že poskytnou častější a delší příležitost pro zpovídání jednotlivě přistupujících kajících.

16. Veškerá postní příprava ať také směřuje k tomu, aby byl podporován a postaven do jasnějšího světla život místní církve. Proto se velmi doporučuje zachovat a vhodným způsobem pěstovat bohoslužebná shromáždění místní církve podle vzoru římských „shromáždění“. Takováto shromáždění věřících se mohou konat hlavně za předsednictví diecézního biskupa u hrobu svatých nebo ve význačných kostelích a kaplích města anebo také na často navštěvovaných poutních místech v diecézi.⁴

¹ Caeremoniale episcoporum, n. 251.

² Cf. Ibidem, n. 251; Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia Sacrosanctum Concilium, n. 109.

³ Cf. Caeremoniale episcoporum, n. 251

⁴ Cf. Caeremoniale episcoporum, n. 260.

17. V postní době není dovolení zdobit oltář květinami a hra na varhany je povolena jenom jako doprovod zpěvu věřících,¹ jak to odpovídá kající povaze této doby.

18. Od začátku postní doby až do velikonoční vigilie se také vynechává „Aleluja“ při všech příležitostech, a to i o slavnostech a svátcích.²

19. Zpěvy při slavení bohoslužeb, zvláště eucharistie, ale i při jiných pobožnostech ať se shodují s touto dobou a co nejvíce odpovídají liturgickým textům.

20. Ať se konají pobožnosti, které se hodí pro postní dobu, jako je křížová cesta, a ať jsou prodchnuty duchem liturgie, aby se věřící snadněji připravovali k slavení Kristova velikonočního tajemství.

c) Zvláštnosti pro některé dny postní doby

21. Středou před první nedělí postní vstupují věřící, přijetím popelce, do doby ustanovené k očistě duše. Tímto znamením kajícího, převzatým k biblické tradice a uchovávaným v církvi až po dnešní dobu se naznačuje stav hříšného člověka, který vyznává před Bohem svou vinu, a tak vyjadřuje vůli vnitřně se obrátit, veden nadějí, že mu Bůh bude milostiv. Tímto znamením začíná také cesta obrácení, která dojde svého cíle slavením svátosti pokání ve dnech před Velikonocemi.³

Světít popel a označovat jím věřící je možné buď ve mši, nebo i mimo mši. V tom případě předchází bohoslužba slova a následují přímluvy.⁴

22. Popeleční středa je dnem pokání závazně zachovávaným v celé církvi, a to postem zdrženlivostí a újmy.¹

¹ Ibidem, n. 252

² Cf. Normae universales de anno liturgico et de calendario, n. 28.

³ Cf. Caeremoniale episcoporum, n. 253.

⁴ Missale Romanum, Feria IV Cinerum

23. První neděle postní je slavnostním vstupem do každoročního čtyřicetidenního postu.²

Ve mši této neděle ať se vhodně naznačí tento její význam: např. litaniami ke všem svatým při vstupním průvodu.³

(U nás též upravený úkon kajícnosti s příležitostí světit popel a označovat jím ty, kteří nemohli přijít na Popeleční středu – viz Český misál, 1983, str. 167–171.)

Je též vhodné, aby ve mši 1. neděle postní biskup v katedrále nebo v jiném kostele podle pastoračních potřeb slavil obřad zařazení mezi čekatele křtu.⁴

24. Evangelia o samařské ženě, o uzdravení slepého od narození a o vzkříšení Lazara, stanovená na III., IV. a V. neděli postní v cyklu A, se mohou vzhledem k velkému významu těchto textů pro uvedení do křesťanského života číst i v cyklu B a C, zvláště kde se koná příprava katechumenů.⁵

25. Ve čtvrtou neděli postní („Laetare“) a o slavnostech a svátcích je povolena hra na varhany a oltář se může zdobit květinami. Tuto neděli se mohou použít roucha růžové barvy.⁶

26. Pokud se biskupská konference rozhodla, aby byl zachován zvyk od páté neděle postní zahalovat kostelní kříže a obrazy, zůstanou kříže zahalené až do konce velkopátečních obřadů a obrazy až do začátku velikonoční vigilie.⁷

¹ Paulus VI, Const. Apost. Paenitemini, II, 1: AAS 56 (1966) 183. C. I. C. can. 1251.

² Missale Romanum, Dominica I in Quadragesima, collecta et super oblata.

³ Cf. Caeremoniale episcoporum, n. 261.

⁴ Cf. Caeremoniale episcoporum, nn. 408–410.

⁵ Missale Romanum, Ordo lectionum Missae, ed. altera 1981, Praenotanda, n. 97.

⁶ Cf. Caeremoniale episcoporum, n. 252.

⁷ Missale Romanum, rubrica in sabbato hebdomadae IV Quadragesimae.

II. SVATÝ TÝDEN

27. Ve Svatém týdnu slaví církev tajemství spásy, která Kristus vykonal v poslední dny svého života od začátku svého mesiánského vjezdu do Jeruzaléma.

Postní doba pokračuje až do Zeleného čtvrtku. Od večerní mše na památku Večeře Páně začíná velikonoční triduum, které pokračuje na Velký pátek a Bílou sobotu, vrcholí velikonoční vigilií a končí nešporami neděli Zmrtvýchvstání Páně.

Dny Svatého týdne od pondělí do čtvrtka mají před čímkoli jiným přednost.¹ V tyto dny se nemá udělovat křest a biřmování.

a) Květná (pašijová) neděle

28. Svatý týden začíná Květnou nedělí, která zároveň spojuje předpověděný Kristův královský triumf a oslavu jeho utrpení.

Ve slavení a katechezi tohoto dne se má poukázat na spojitost mezi obojím pohledem na velikonoční tajemství.²

29. Památka vjezdu Páně do Jeruzaléma se koná odedávna slavným průvodem, jímž křesťané slaví tuto událost; napodobují volání a projevy židovských zástupů, které vyšly naproti Pánu a volaly „Hosana“.³

Průvod má být jenom jeden a má se vždy konat před tou mší, při níž je větší účast lidu, třeba i večer – buď v sobotu, nebo v neděli. K průvodu ať se věřící shromáždí v některém jiném kostele nebo na vhodném místě mimo kostel, k němuž má průvod směřovat.

Věřící, kteří se zúčastní průvodu, drží v rukou ratolesti palmové nebo jiných stromů. Kněží a přísluhující jdou před lidem, také s ratolestmi v rukou.⁴

¹ Cf. Normae universales de anno liturgico et de calendario, n. 16, a.

² Cf. Caeremoniale episcoporum, n. 263.

³ Cf. Missale Romanum, Dominica in palmis de Passione Domini, n. 9.

⁴ Cf. Caeremoniale episcoporum, n. 270.

Svččení ratolesti, nesené v průvodu a uchovávané pak doma, připomínají věřícím Kristovo vítězství, oslavované tímto průvodem.

Duchovní správcové ať nic neopomenou a připraví slavení tohoto průvodu k počtě Krista Krále tak, aby to skutečně přineslo duchovní užitek pro život věřících.

30. K slavení památky vjezdu Páně do Jeruzaléma uvádí misál kromě slavnostního průvodu shora uvedeného ještě dva jiné způsoby; důvodem nemá být pohodlnější a snazší provedení, ale opravdová nemožnost, která zabraňuje konání průvodu.

Druhý způsob památky je slavnostní vstup, pokud se nemůže konat průvod mimo kostel. Třetí způsob je jednoduchý vstup, který se koná ve všech mších této neděle, pokud nezačínají slavnostním způsobem.¹

31. Doporučuje se, aby se všude, kde nemůže být mše, konala bohoslužba slova o slavném mesiášském vjezdu a utrpení Páně buď v sobotu večer, nebo v neděli ve vhodnou dobu.²

32. Při průvodu zpívá sbor a lid zpěvy uvedené v římském misálu například žalmy 23 a 46 nebo jiné zpěvy k počtě Krista Krále.

33. Čtení pašijí má zvlášť slavnostní ráz. Doporučuje se, aby se zpívaly nebo četly tradičním způsobem, a to třemi osobami, které přejímají úlohu Krista, vypravěče a lidu. Pašije mají přednášet jáhni nebo kněží, a kde nejsou, zastoupí je lektori; v tomto případě má být úloha Krista přenechána knězi.

Pašije se přednášejí bez světel a bez okuřování, neříká se pozdrav lidu a kniha se nežehná, pouze jáhni (nikdo jiný) před pašijemi žádají kněze o požehnání jako jindy před evangeliem.³

Doporučuje se, aby se pro duchovní dobro věřících četly pašije celé a ani předcházející čtení se nemají vynechávat.

34. Po pašijích ať se neopomínají homilie.

¹ Cf. Missale Romanum, Dominica in palmis de Passione Domini, n. 16.

² Cf. Ibidem, n. 19.

³ Cf. Ibidem, n. 22. Pro missa quam episcopus praesidet, cf. Caeremoniale episcoporum, n. 74.

b) Mše při svěcení olejů

35. Mše při svěcení olejů, kterou biskup koncelebruje se svými kněžími a při níž světit křížmo a ostatní oleje, má zdůraznit společenství kněží s jejich biskupem a jejich účast na jediném a též kněžství a službě Kristově.¹ Na tuto mši mají být svoláni kněží z různých částí diecéze, mají s biskupem koncelebrovat, mají být jeho pomocníky a svědky při svěcení křížma; tak jako jsou denně pomocníky a rádci v jeho službě.

Také věřící mají být naléhavě vyzváni, aby se účastnili této mše a přijali při ní svátosti eucharistie.

Mše při svěcení olejů se slaví podle tradice ve čtvrtek Svatého týdne. Pokud je v tento den pro kněze a lid nesnadné shromáždit se kolem svého biskupa, může se svěcení olejů konat už někdy před tímto dnem, ale blízko Velikonoc.²

Nového křížma a oleje katechumenů má být použito na velikonoční noci při udělování svátostí uvádějících do křesťanského života.

36. Mše při svěcení olejů, pro její význam v životě diecéze, se má slavit jenom jedna, a to v katedrále nebo z pastoračních důvodů v jiném zvláště významném kostele.³

V jednotlivých farnostech se může konat převzetí svatých olejů buď před večerní mší na památku Večeře Páně, nebo v jinou dobu, a to bude asi vhodnější. Pomůže to při poučení věřících o používání a působení svatých olejů a křížma v křesťanském životě.

c) Kající pobožnost na konci postní doby

37. Je užitečné jak pro jednotlivé věřící, tak pro celé křesťanské společenství zakončit postní dobu nějakou kající pobožností, jako přípravou k plnější účasti na velikonočním tajemství.¹

¹ Conc Vat. II, Decr. de presbyterorum ministerio et vita, Presbyterorum ordinis, n. 7.

² Caeremoniale episcoporum, n. 275.

³ Cf. Ibidem, 276.

Takováto pobožnost se má konat před svatým triduem a nemá bezprostředně předcházet večerní mši na památku Večeře Páně.

III. O VELIKONOČNÍM TRIDUO OBECNĚ

38. Největší tajemství vykoupení lidstva slaví církve každoročně od večerní mše na památku Večeře Páně na Zelený čtvrtek až do nešpor neděle Zmrtvýchvstání Páně. Toto časové rozmezí se vhodně nazývá triduum ukřižovaného, pohřbeného a vzkříšeného Pána;² nebo se mu také říká velikonoční triduum, protože se v něm zpřítomňuje a koná velikonoční tajemství, to je přechod Páně z tohoto světa k Otci.

Slavením tohoto tajemství se církve liturgickými znameními a svátostmi spojuje v důvěrném společenství s Kristem, svým Ženichem.

39. Velikonoční půst v prvních dnech tridua je posvátný; v nich podle prvotní tradice se církve postí, „protože jí byl vzat Ženich“.³

Na Velký pátek, v den umučení Páně, ať se všude zachovává přísný půst zdrženlivosti a újmy; doporučuje se zachovávat ho i na Bílou sobotu, aby církve s povznesenou a otevřenou duší vstoupila do radosti Zmrtvýchvstání Páně.⁴

40. Na Velký Pátek a také na Bílou sobotu se doporučuje společné slavení modlitby se čtením a ranních chval. Je vhodné, aby se jich podle možnosti v katedrále zúčastnil biskup spolu s kněžími i lidem.⁵

¹ Cf. Ordo Paenitentiae, Appendix II, nn. 1. 7 Cf. Supra n. 18

² Cf. SCR. Decr. Maxima redemptionis nostrae mysteria (6 nov. 1955) AAS 47 (1955) 858. S. AUGUSTINUS, Ep. 55,24:PL, 35, 215.

³ Cf. Mc 2, 19–20; TERTULLIANUS, De ieiunio 2 et 13: Corpus Christianorum II, p. 1271.

⁴ Cf. Caeremoniale episcoporum, n. 295; Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia Sacrosanctum Concilium, n. 110.

⁵ Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, n. 296; Institutio generalis Sacrosanctum Concilium de Liturgia Horarum, n. 210.

Toto officium, kdysi zvané „temné hodinky“ at' má patřičné místo ve zbožnosti věřících, aby rozjímali vděčně o utrpení, smrti a pohřbu Pána a přitom očekávali zvěst o jeho vzkříšení.

41. K řádnému slavení velikonočního tridua se vyžaduje přiměřený počet přísluhujících a ministrantů, kteří mají být pečlivě poučeni o tom, co mají konat. Duchovní pastýři at' neopomenou vysvětlit věřícím, jak jen mohou nejlépe, význam a obřady bohoslužeb a připravit je, aby se jich účastnili aktivně a s užitkem.

42. Zpěv lidu a samozřejmě i přísluhujících a celebranta má při slavení Svatého týdne a především ve velikonočním triduu zvláštní význam, protože to lépe odpovídá slavnostnímu rázu těchto dní a také proto, že texty jsou většinou působivější, když se zpívají.

Biskupské konference se mají postarat, pokud tak dosud neučinily, o zhudebnění těch textů a aklamací, které se dají zpívat. Jsou to:

a) Přímluvy na Velký pátek; jáhnová výzva, pokud se koná, nebo aklamace lidu;

b) zpěv při odhalování a uctívání kříže;

c) aklamace k průvodu s velikonoční svící, popřípadě k velikonočnímu chvalozpěvu, responsoriální „Aleluja“, litanie ke všem svatým a aklamace po svěcení vody.

Nemají se, z důvodu snazšího provedení, vynechávat liturgické texty zpěvů určených pro účast lidu. Jejich překlady do lidových jazyků at' jsou podloženy melodiemi. Nejsou-li dosud po ruce texty pro liturgii ve zpěvu v národním jazyce, at' se prozatím vyberou jiné texty jim podobné. At' je vhodně sestaven jejich výběr pro tyto příležitosti.

Zvlášť jsou připraveny:

a) zpěvy k svěcení ratolestí a k průvodu cestou do kostela;

b) zpěvy k průvodu se svatými oleji;

c) zpěvy k průvodu s dary při mši na památku Večeře Páně a hymnus k průvodu, když se přenáší Nejsvětější svátost na místo jejího uložení;

d) responsoriální žalmy na Bílou sobotu a zpěv při kropení svěcenou vodou.

Také pro pašije, velikonoční chvalozpěv a svěcení křestní vody ať jsou opatřeny melodie, které usnadní zpěv těchto textů.

Ve větších kostelích ať se použije bohatého pokladu posvátné hudby jak staré, tak současné; má však být vždy pamatováno na přiměřenou účast lidu.

43. Je prospěšné, aby se malé řeholní komunity kleriků i nekleriků a také ostatní laická sdružení zúčastnily slavení velikonočního tridua ve větších kostelích.¹

Slavení velikonočního tridua se nemá konat ani tam, kde není možný dostatečný počet účastníků, ministrantů a zpěváků; věřící ať jdou společně do některého většího kostela.

I tam, kde má jeden kněz na starosti více malých farností, je vhodnější, aby se věřící z nich, pokud je to možné, shromáždili k účasti na těchto obřadech v hlavním kostele.

Avšak pro dobro věřících, kde se farář stará o dvě nebo více farností, v nichž se věřící scházejí ve větším počtu a bohoslužby se mohou konat s náležitou péčí a slavnostně, může opakovat slavení velikonočního tridua, jen když zachová, co je třeba zachovat.²

Seminaristům se má dostat plné a dokonalé liturgické výzvy, aby prožívali Kristova velikonoční tajemství tak, aby do nich dovedli uvádět lid, který jim bude svěřen.³ Velmi se doporučuje, aby v době své přípravy v semináři poznali bohatší a plnější způsoby slavení velikonočních svátků, zvláště v těch případech, kdy předsedajícím je biskup.⁴

¹ Cf. SRC, Instr. Eucharisticum mysterium, (25 maii 1967) n. 26: AAS 59 (1967) 558. N. B. V mnišských komunitách řeholnic je ovšem třeba slavit velikonoční triduum pokud možno co nejslavněji přímo v klášterním kostele.

² Cf. SRC, Ordinationes et declarationes circa Ordinem hebdomadae sanctae instauratum, (1 febr. 1957) n. 21: AAS 49 (1957) 91–95.

³ Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali, Optatam totius, n. 8.

⁴ Cf. Sacra Congregatio pro educatione catholica, Instr. de institutione liturgica in seminariis, (17 maii 1979) nn. 15, 33.

IV. MŠE NA PAMÁTKU VEČEŘE PÁNĚ A NA ZELENÝ ČTVRTEK

44. Mši, která se slaví na Zelený čtvrtek, začíná církev velikonoční triduum a chce připomenout poslední večeři, při níž Pán Ježíš v noci, kdy byl zrazován, ukázal všem svou lásku do krajnosti těm, které zachovával ve světě, obětoval Bohu Otci svoje tělo a svou krev pod způsoby chleba a vína, dal je apoštolům k požívání a přikázal jim a jejich nástupcům v kněžství, aby to konali na jeho památku.¹

45. Všechna pozornost mysli má být obrácena k tajemstvím, která především se ve mši připomínají; je to ustanovení eucharistie a svátosti kněžství a přikázání Páně o bratrské lásce, a to má být také vyloženo v homilii.

46. Mše na památku Večeře Páně se slaví v dobu, která nejvíc vyhovuje pro plnou účast celého místního společenství. Všichni kněží mají koncebrovat, i když v tento den koncebrovali ve mši při svěcení olejů, anebo mají celebrovat druhou mši pro věřící.²

47. Kde to vyžadují pastorační důvody, může místní ordinář dovolit, aby byla v kostelích a kaplích slavena ještě další mše, a to ve večerních hodinách a v případě opravdové nutnosti třeba i v ranních hodinách, ale jen pro věřící, kteří nemají žádnou možnost zúčastnit se večerní mše. Je ovšem třeba dbát, aby k tomu nedocházelo pro soukromé pohodlí jednotlivců nebo malého shromáždění anebo na úkor hlavní večerní mše.

Podle prastaré církevní tradice není dnes dovoleno slavit mši bez účasti lidu.³

48. Svatostánek je před slavením mše prázdný.⁴ Pro přijímání věřících mají být hostie konsekrovány při této mši.¹ Dostatečný

¹ Cf. Caeremoniale episcoporum, n. 297.

² Cf. Missale Romanum, Missa vespertina in cena Domini.

³ Cf. Ibidem

⁴ Cf. Missale Romanum, Missa vespertina in cena Domini, n. 1.

počet hostií se konsekruje i pro podávání svatého přijímání následující den.

49. K uchování Nejsvětější svátosti je třeba připravit místo vhodně upravené a vyzdobené, aby bylo přitažlivé k modlitbě a rozjímání; doporučuje se ovšem naprostá střízlivost odpovídající liturgii těchto dnů a nutno se vyhnout zneužití a netrpět je.²

Je-li svatostánek umístěn v kapli oddělené od hlavního prostoru, je vhodné připravit tam místo pro uložení a pro adoraci.

50. Při chvalozpěvu „Sláva na výsostech Bohu“ se podle místního obyčeje rozezvučí zvony a po jeho skončení utichnou až do „Sláva na výsostech Bohu“ velikonoční vigilie, pokud biskupské konference nebo místní ordinář nestanoví jinak.³

V tutéž dobu je přípustné použít varhan a jiných hudebních nástrojů výhradně jen k doprovázení zpěvu.⁴

51. Mytí nohou vybraným mužům, které se podle tradice koná v tento den, naznačuje službu a lásku Kristovu, neboť on přišel, aby sloužil, a ne aby se jemu sloužilo.⁵ Je vhodně zachovávat tuto tradici a vysvětlovat ji v jejím vlastním významu.

52. Dary nasbírané pro chudé zvláště v postní době jako ovoce pokání, se mohou přinést v průvodu při přípravě darů, zatímco lid zpívá „Kde je opravdová láska“.⁶

53. Je vhodné, aby při svatém přijímání převzali jáhni nebo jakolyté nebo mimořádní přísluhovatelé z oltáře eucharistii a potom ji zanesli nemocným do jejich domů. Tak i tito nemocní se mohou plněji spojit vjedno s církví, která dnes slaví toto tajemství.

54. Po modlitbě po přijímání se seřadí průvod; v jeho čele se nese kříž. Nejsvětější svátost, doprovázena svíčkami a kadidlem, se

¹ Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia Sacrosanctum Concilium n. 55; SRC, Instr. Eucharisticum mysterium (25 maii 1967) n. 31: AAS 59 (1967) 557–558.

² SCR, Decr. Maxima redemptionis nostrae mysteria (16 nov. 1955) n. 9: AAS 47 (1955) 895.

³ Cf. Missale Romanum, Missa vespertina in cena Domini.

⁴ Cf. Caeremoniale episcoporum, n. 300.

⁵ Mt 20, 28.

⁶ Cf. Caeremoniale episcoporum, n. 303.

přenáší kostelem na místo, kde bude uchovávána. Při průvodu se zpívá hymnus „Chvalte ústa“ nebo jiný eucharistický zpěv.¹

Neslaví-li se v témže kostele na Velký pátek památka umučení Páně, nemůže se konat ani tento obřad přenášení a uložení Nejsvětější svátosti.²

55. Nejsvětější svátost se má uložit do uzavřeného svatostánku nebo do skřínky. Nikdy se nemá konat výstav monstranci.

Svatostánek nebo skříňka nemá mít podobu hrobu; a vůbec je třeba se vyvarovat podobnosti s hrobem. Tato kaple se totiž nepřipravuje pro napodobení „pohřbu Páně“, ale k uchovávání eucharistického chleba pro svaté přijímání na Velký pátek při slavení památky umučení Páně.

56. Je třeba vyzvat věřící, aby po mši na památku Večeře Páně podle místních možností nějakou dobu adorovali před Nejsvětější svátostí tam, kde dnes byla slavnostně uložena. Trvá-li adorace déle, může se podle vhodnosti číst nějaký úryvek z Janova evangelia (kap. 13–17).

Po půlnoci nemá mít tato adorace slavnostní ráz, protože již začal den památky umučení Páně.³

57. Po skončení mše se obnaží oltář, na němž se celebrou. Je vhodné zahalit v kostele kříže červenou nebo fialovou rouškou, nestalo-li se tak již v sobotu před pátou nedělí postní. Před obrazy svatých se nemají rozžít světla.

¹ Cf. Missale Romanum, Missa vespertina in cena Domini, nn. 15–16.

² Cf. SRC, Declaratio 15 martii 1956, n. 3: AAS 48 (1956) 153; SRC, Ordinationes et declarationes circa Ordinem hebdomadae sanctae instauratum, (1 febr. 1957) n. 14: AAS 49 (1957) 93.

³ Cf. Missale Romanum, Missa vespertina in cena Domini, n. 21; SCR, Decr. Maxima redemptionis nostrae mysteria (16 nov. 1955) nn. 8–10: AAS 47 (1955)

V. VELKÝ PÁTEK – PAMÁTKA UMUČENÍ PÁNĚ

58. V tento den, kdy náš Velikonoční Beránek – Kristus – je obětován,¹ církev uvažuje o umučení svého Pána a Ženicha, uctívá kříž, připomíná si své zrození z Kristova boku, když umíral na kříži, a modlí se za všechny lidi.

59. Podle prastaré tradice dnes církev neslaví eucharistickou obětí; svaté přijímání se může podávat věřícím jenom při obřadech slavení památky umučení Páně; avšak nemocným, kteří se těchto obřadů nemohou zúčastnit, se může dnes donášet v kteroukoliv denní hodinu.²

60. Velký pátek je dnem pokání závazně zachovávaným v celé církvi, a to postem zdrženlivosti a újmy.³

61. Slavení svátostí se tento den přísně zakazuje, vyjma svátost pokání a pomazání nemocných.⁴ Pohřeb se má konat bez zpěvu, bez varhan a bez zvonění.

62. Doporučuje se, aby se dnes v kostelích slavila modlitba se čtením a ranní chvály za účasti lidu (srv. č. 40).

63. Památka umučení Páně se má slavit v odpoledních hodinách, nejlépe kolem třetí hodiny. Z pastoračních důvodů se však může zvolit i jiná, vhodnější hodina, kdy se mohou lidé snadněji sejít: např. už po poledni nebo v pozdější hodinu, ne však po 21. hodině.⁵

64. Liturgické slavení památky umučení Páně (bohoslužba slova, uctívání kříže a svaté přijímání) mající svůj původ ve starodávné

¹ 1 Cor 5,7.

² Cf. Missale Romanum, Feria VI in Passione Domini, nn. 1. 3.

³ Paulus VI, Const. Apost. Paenitemini, II, 2: AAS 58 (1966) 183; C. I. C., can. 1251.

⁴ Cf. Missale Romanum, Feria VI in Passione Domini, n. 1. CCD, Declaratio Ad Missale Romanum, in Notitiae 13 (1977) 602.

⁵ Cf. Ibidem, n. 3; SRC, Ordinationes et declarationes circa Ordinem hebdomadae sanctae instuaratum, (1 febr. 1957) n. 15: AAS 49 (1957) 94.

tradici církve se má zbožně zachovávat; nikdo ať ho svévolně nemění.

65. Kněz a přísluhující přicházejí k oltáři v tichosti, beze zpěvu. Má-li být proneseno několik slov úvodem, ať se tak stane před příchodem kněze a přísluhujících.

Po příchodu k oltáři pozdraví kněz a přísluhující oltář hlubokou úklonou a vrhnou se na tvář. Tato prostrace, protože je to obřad vlastní tomuto dni, má být bedlivě zachována, protože naznačuje jak ponížení člověka „pocházejícího ze země“,¹ tak zármutek a bolest církve.

Věřící při příchodu kněze a přísluhujících stojí, pak si kleknou a setrvávají chvíli v tiché modlitbě.

66. Lekce se mají číst celé. Responsoriální žalm a zpěv před evangeliem se zpívá obvyklým způsobem. Pašije podle Jana se zpívají nebo čtou stejným způsobem jako předcházející neděli (srv. č. 33). Po skončení pašijí ať se koná homilie a po ní může kněz vyzvat věřící ke krátké modlitbě a rozjímání.²

67. Přímluvy ať se konají podle textu a způsobu, které jsou předávány od pradávna, a to v celém rozsahu úmyslů, protože dobře naznačují všeobecnou moc a sílu Kristova umučení, neboť on visel na kříži za spásu celého světa. V případě naléhavé veřejné potřeby může místní ordinář dovolit nebo nařídit, aby byla přidána modlitba na příslušný úmysl.³

Z modliteb uvedených v misálů může kněz vybrat ty, které nejlépe odpovídají místním poměrům, a to tak, aby bylo zachováno ustanovení o oddílech úmyslů a přímluvách.⁴

68. Kříž pro uctívání má být dostatečně velký a krásný; zvolí se první nebo druhý způsob, jak jsou uvedeny v misálu. Tento obřad ať je naplněn vznešeností hodnou tohoto tajemství naší spásy.

¹ Cf. SRC, *Ordinationes et declarationes circa Ordinem hebdomadae sanctae instauratum*, (1 febr. 1957), n. 5, oratio altera.

² Cf. *Ibidem*, n. 9; Cf. *Caeremoniale episcoporum*, n. 319.

³ Cf. *Ibidem*, n. 12.

⁴ Cf. *Missale Romanum, Institutio generalis*, n. 46.

Výzva pronášená při vyzdvížení kříže i odpověď lidu se mají zpívat a při každém pokleknutí se má zachovávat chvíle úctyplného ticha, zatímco kněz stojí a drží vyzdvižený kříž.

69. Každý z věřících má mít příležitost uctít kříž, protože osobní adorace kříže je nejvýznamnější částí této liturgické slavnosti; jedině v případě velkého množství lidu zvolí se obřad společného uctívání všemi zároveň.¹

K uctívání je vystavován pouze jeden kříž; to je požadavek o pravdivosti znamení. K uctění kříže ať se zpívají antifony, výčitky a hymnus, aby lyrickým způsobem vyvolaly v paměti události z dějin spásy.² Mohou se zpívat i jiné vhodné zpěvy (srv. č. 42).

70. Kněz zpívá výzvu k modlitbě Páně a všichni pokračují ve zpěvu. Pozdravení pokoje se nedává. Svaté přijímání se podává podle obřadu z misálu.

Během přijímání se může zpívat žalm 21 nebo jiný vhodný zpěv. Po přijímání věřících kněz odnese ciborium na připravené místo, mimo hlavní prostor kostela.

71. Po obřadu se oltář obnaží, avšak kříž se čtyřmi svícemi je ponechán. V kostele ať se upraví vhodné místo (např. kaple, v níž byla ve čtvrtek uschována eucharistie), tam se může kříž umístit, aby jej věřící mohli uctít a políbit a věnovat se modlitbě a rozjímání.

72. Pobožnosti, jako je křížová cesta, průvody a připomínka bolestí blahoslavené Panny Marie se z pastoračních důvodů ovšem nemají opomíjet. Texty a zpěvy mají být přizpůsobeny duchu liturgie tohoto dne. Avšak doba těchto pobožností má být přizpůsobena době hlavních bohoslužeb, aby bylo zřejmé, že liturgický obřad svou povahou daleko převyšuje všechny pobožnosti.³

¹ Cf. Missale Romanum, Feria VI in Passione Domini, n. 19.

² Cf. Mich 6,3–4

³ Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia Sacrosanctum Concilium, n. 13.

VI. BÍLÁ SOBOTA

73. Na Bílou sobotu trvá církev na modlitbách u Kristova hrobu a uvažuje o jeho umučení a smrti, a také o jeho sestoupení mezi mrtvé.¹ Očekává v modlitbě a postu jeho vzkříšení. Velmi se doporučuje, aby se slavení modlitby se čtením a ranních chval konalo za účasti lidu. (srv. č. 10).² Kde to není možné, ať se koná bohoslužba slova nebo nějaká pobožnost přiměřená tajemství tohoto dne.

74. K objasnění tajemství Bílé soboty se může v kostele vystavit k uctění věřících obraz Krista ukřižovaného nebo odpočívajícího v hrobě nebo sestoupivšího mezi mrtvé anebo obraz Panny Marie bolestné.

75. Dnes církev zásadně neslaví mši svatou.³ Svaté přijímání se může v tento den podávat jenom při zaopatřování jako viaticum. Má se odmítnout slavení svatby i jiných svátostí, vyjma svátost pokání a pomazání nemocných.

76. Věřící mají být poučeni o zvláštní povaze Bílé soboty.⁴ Obyčeje a sváteční tradice spojené s tímto dnem, protože se dříve slavnost veliké noci slavívala už na Bílou sobotu, mají být zachovány až pro velikonoční noc a následující den.

VII. NEDĚLE ZMRTVÝCHVSTÁNÍ PÁNĚ

A – Velikonoční vigilie svaté noci

77. Z prastaré tradice je tato noc zasvěcena Pánu.⁵ Vigilie, která se v ní slaví, připomíná svatou noc, kdy Pán vstal z mrtvých, a je

¹ Cf. Missale Romanum, Sabbato sancto; Symbolum Apostolorum; 1 Pet 3, 19.

² Cf. Institutio generalis de Liturgia Horarum, n. 210.

³ Missale Romanum, Sabbato sancto.

⁴ SCR, Decr. Maxima redemptionis nostrae mysteria (16 nov. 1955) n. 2: AAS 47

⁵ Cf. Ex 12, 42.

považována za „matku posvátných vigilií“.¹ V ní totiž církev s bdělostí očekává vzkříšení Pána a slaví svátosti uvádějící do křesťanského života.²

1. Co naznačuje noční charakter velikonoční vigilie

78. Všechny obřady velikonoční vigilie se konají v noci. Ať nezačínají před začátkem noci a skončí před nedělním svítáním.³ Toto pravidlo má být vykládáno doslovně. Zavrhnou se opačné nesprávné způsoby a zvyklosti, které se porůznu vyskytovaly, podle nichž by se měla slavít velikonoční vigilie ve stejnou hodinu, jak je zvykem slavít mše v předvečer neděle.⁴

Důvody, které někteří uvádějí ve prospěch slavení velikonoční vigilie už v předvečer, jako např. nedostatečná bezpečnost, se neuvádějí v případě noci Narození Páně nebo jiných shromáždění různého druhu.

79. Velikonoční vigilie, které židé každoročně slavili jako památku na velikou noc, kdy přenocovali v očekávání přechodu Pána, který je měl vysvobodit z faraonova otroctví, to byl předobraz pravého přechodu Kristova, totiž noci opravdového osvobození, v níž Kristus pouta smrti rozlomil a jako vítěz vystoupil z hrobu.⁵

80. Už od počátku církev každoročně slavila Velikonoce, slavnost všech slavností, především noční vigilií. Vždyť Kristovo vzkříšení je zárukou naší víry a naděje, a křtem a biřmováním jsme byli zapojeni do Kristova velikonočního tajemství, s ním jsme zemřeli, s ním jsme byli pohřbeni, s ním vzkříšeni a s ním také budeme kralovat.⁶

¹ S. AUGUSTINUS, Sermo 219: PL 38, 1088.

² Caeremoniale episcoporum, n. 332.

³ Cf. Ibidem, n. 332; Missale Romanum, Vigilia paschalis, n. 3.

⁴ SCR, Instr. Eucharisticum mysterium, (25 maii 1967) n. 28: AAS 59 (1967) 556–557.

⁵ Missale Romanum, Vigilia paschalis, n. 19, praeconium paschale.

⁶ Cf. Conc. Vat. II. Const. de Sacra Liturgia Sacrosanctum Concilium n. 6; Cf. Rom. 6,3–6; Eph 2,5–6; Col 2,12–13; 2 TIm 2,11–12.

Toto vigilie je také očekáváním příchodu Páně.¹

2. Struktura velikonoční vigilie a význam jejích základních prvků a částí

81. Velikonoční vigilie je uspořádána takto: po slavnosti velikonoční svíce a po velikonočním chvalo zpěvu (to je první část vigilie) církev svatá uvažuje o podivuhodných skutcích, které činil Pán Bůh svému lidu od počátku (druhá část – bohoslužba slova) až do doby, kdy po znovuzrození nových údů ve křtu (třetí část) je pozvána ke stolu, který připravil církvi Pán na památku své smrti a vzkříšení, dokud nepřijde (čtvrtá část).²

Tento liturgický obřad ať nikdo z vlastní vůle nemění.

82. První část spočívá v symbolických úkonech a gestech, které třeba konat důstojně a vznešeně, aby věřící opravdu pochopili jejich smysl a význam předkládaný výzvami a liturgickými modlitbami.

Na vhodném místě, pokud možno mimo kostel, je připravena hranice k posvěcení nového ohně, jehož plamen má být takový, aby opravdu mohl rozehnat tmu a osvětit noc.

Ať je přichystán paškál, který má být pro pravdivost znamení zhotoven z vosku, každý nový rok, jen jeden, dostatečně velký, nikdy ne padělaný, aby mohl vyjádřit, že Kristus je světlo světa. K jeho posvěcení se má používat symbolů a slov uvedených v misálu, popřípadě jiných schválených biskupskou konferencí.³

83. V čele průvodu, jímž lid vstupuje do chrámu, je jedině rozžatý paškál. Jako synové Izraele byli vedeni za noci ohnivým sloupem, tak zase křesťané jdou za vzkříšeným Kristem: Nic nebrání tomu, aby se každé odpovědi „Bohu díky“ připojilo nějaké zvolání k poctě Kristově.

¹ „Tu noc prožíváme v bdění, protože Pán vstal z mrtvých a ve svém těle pro nás započal život... kde není žádná smrt ani spánek; tak ho probudil z mrtvých, že už nezemře ani smrt nad ním nebude mít moc... Proto ten, jemuž jsme vzkříšenému trochu déle v bdělosti prozpěvovali, nám dá, abychom s ním žili a kralovali navěky.“ S. AUGUSTINUS, *Sermo Guelferbytan.*, 5,4: PLS 2, 552.

² Cf. *Missale Romanum*, *Vigilia paschalis*, n. 7.

³ Cf. *Ibidem*, nn. 10–12.

Světlo z paškálu se postupně šíří rozsvěcováním svící, které mají všichni držet v rukou; zatímco elektrická světla jsou ještě zhasnutá.

84. Jáhen zpívá velikonoční chvalozpěv, který vypráví velkou lyrickou básní o celém velikonočním tajemství vsazeném do plánu spásy. V případě nutnosti, není-li přítomen jáhen a ani celebrující kněz nemůže tento chvalozpěv zazpívat, může ho přednést nějaký zpěvák. Biskupské konference mohou stanovit, aby se zpěv velikonočního chvalozpěvu prokládal nějakým vhodným zvoláním lidu.¹

85 Čtení z Písma svatého tvoří druhou část vigilie. Popisují velikolepé skutky dějin spásy a zpěv responsoriálních žalmů, posvátné ticho a modlitby celebrujícího kněze napomáhají věřícím, aby o nich v klidu uvažovali.

V nově upravených obřadech vigilie je sedm starozákonních čtení vybraných ze Zákona a proroků, jsou převzaty většinou z nejstarší východní i západní tradice; a dvě čtení z Nového zákona, a to epištola a evangelium. Tato církev „počínajíc od Mojžíše a všech proroků“² vysvětluje velikonoční tajemství. Kde to je možné, mají se číst všechna čtení, aby byl úplně zachován charakter velikonoční vigilie, která vyžaduje delší trvání.

Vyžadují-li to však pastorační důvody, může se číst menší počet těchto čtení; ať se čtou aspoň tři čtení ze Starého zákona, a to je ze Zákona a proroků, nikdy se však nemá vynechat čtení 14. kapitoly z druhé knihy Mojžíšovy se svým kantikem.³

86. Předobrazný smysl textů Starého zákona má své naplnění v Novém zákoně a má být zjevně vyjádřen celebrantovou modlitbou po jednotlivých čteních; bude však také prospěšné uvést věřící do tohoto smyslu krátkým poučením. Může to udělat kněz sám nebo jáhen.

Národní nebo diecézní komise vydají k tomu pomůcky, které duchovním pastýřům usnadní jejich práci.

¹ Cf. Missale Romanum, Vigilia paschalis, n. 17.

² Lc 24; 27; Cf. Lc 24, 44–45.

³ Cf. Missale Romanum, Vigilia paschalis, n. 21

Po čtení se zpívá žalm a lid vkládá odpověď.

Takové opakování jednotlivých prvků zachovává rytmus, který věřícím pomůže k zbožné účasti.¹ Třeba dbát na to, aby místo žalmů nebylo používáno lidových popěvek.

87. Po čteních ze Starého zákona se zpívá chvalozpěv „Sláva na výsostech Bohu“ a přitom podle místních zvyklostí vyzvánějí zvony, potom se říká vstupní modlitba, a tak se přejde ke čtení z Nového zákona.

Čtou se povzbudivá slova Apoštolova o křtu, kterým jsme vštípeni do Kristova velikonočního tajemství.

Potom všichni povstanou a kněz třikrát zazpívá „Aleluja“, přitom pokaždé zvyšuje hlas a všichni po něm opakují.²

Je-li třeba, může toto „Aleluja“ zazpívat žalmista nebo zpěvák, lid pak opakuje toto zvolání mezi jednotlivými částmi žalmu 117, který apoštolové tolikrát citovali při hlásání velikonočního poselství.³

Potom jako vrchol celé bohoslužby slova je zvěstováno evangelium o vzkříšení Páně. Po evangeliu ať následuje homilie, třeba jen krátká, ale nemá se vynechat.

88. Třetí část vigilie je křestní bohoslužba. Přejít Kristův i náš se nyní slaví ve svátosti. Plně je to vyjádřeno v těch kostelích, které mají křtitelnici, a tím více, když se slaví uvedení dospělých do křesťanského života nebo aspoň křest dětí.⁴

Avšak i když se křest nekoná, přece se ve farních kostelích má světit křestní voda. Pokud se svěcení křestní vody nekoná u křtitelnice, ale v presbytáři, přenáší se křestní voda potom do křtitelnice a přechovává se tam po celou velikonoční dobu.⁵

Neuděluje-li se křest, a ani se nesvětit křestní voda, ať kněz posvětit vodu k pokropení lidu.⁶

¹ Cf. Missale Romanum, Vigilia paschalis, n. 23.

² Cf. Caeremoniale episcoporum, n. 352.

³ Cf. Act 4, 11–12; Mt 21, 42; Mc 12, 10; Lc 20, 17.

⁴ Cf. Rituale Romanum, Ordo Baptismi parvolorum, n., 6.

⁵ Cf. Missale Romanum, Vigilia paschalis, n. 48.

⁶ Cf. Ibidem, n. 45.

89. Pak následuje obnova křestního vyznání, kterou celebrant uvede krátkým vybidnutím. Věřící přitom stojí s rozžatými svíčkami v rukou a odpovídají na otázky. Potom jsou pokropeni vodou; tak jim úkony i slova připomenou křest, který přijali. Kněz prochází kostelem, kropí lid a všichni přitom zpívají antifonu „Viděl jsem pramen vody“ nebo jiný zpěv mající křestní charakter.¹

90. Čtvrtá část vigilie je slavení eucharistie, je to zároveň její vyvrcholení, protože v plném významu je eucharistie svátost velikonoční, totiž památka oběti na kříži a přítomnost vzkříšeného Krista, dovršuje uvedení do křesťanského života a dává okusit prožívání věčných velikonočí.

91. Toto slavení eucharistie ať se nekoná ve spěchu; je třeba, aby všechny obřady a slova měly i navenek co největší působivou sílu: přímluvy, jichž se poprvé účastní novokřtěnci již jako věřící, mající podíl na královském kněžství;² přinášení darů za účasti nově pokřtěných, jsou-li přítomni; první, druhá nebo třetí eucharistická modlitba zpívaná spolu s příslušnými vsuvkami;³ a konečně přijímání eucharistie jako okamžik plné účasti na právě slaveném tajemství. K přijímání se vhodně zpívá žalm 117 s antifonou „Náš velikonoční Beránek“ nebo žalm 33 s antifonou „Aleluja, aleluja, aleluja“ nebo jiný radostný velikonoční zpěv.

92. K dosažení plnosti znamení eucharistie se doporučuje přijímat ji pod způsobem chleba a vína. Místní ordinář ať posoudí vhodnost takového dovození i to, co s tím souvisí.⁴

¹ Cf. Ibidem, n. 47.

² Cf. Ibidem, n. 49; *Rituale Romanum, Ordo initiationis christianae adultorum*, n. 36.

³ Cf. *Missale Romanum, Vigilia paschalis*, n. 53; *Ibidem, Missae rituales*, 3. In conferendo Baptismate.

⁴ Cf. *Missale Romanum, Institutio generalis*, nn. 240–242

3. Některé pastorační okolnosti, kterým je třeba věnovat pozornost

93. Liturgie velikonoční vigilie má být konána tak, aby věřícímu lidu poskytla bohatost jak modliteb tak obřadů; je třeba, aby se zachovala pravdivost věcí, aby bylo postaráno o účast věřících a aby při slavení nechyběli ministranti, lektoři a zpěváci.

94. Doporučuje se shromáždit několik menších, blízkých společenství do jednoho kostela, aby se bohoslužba mohla konat v plném rozsahu a slavnostním způsobem.

Je třeba dát přednost tomu, aby se zvláštní skupiny zúčastnily slavení velikonoční vigilie pohromadě s ostatními věřícími, a tak hlouběji prožívali církevní společenství.

Věřící, kteří se v té době budou zdržovat mimo farnost, je třeba povzbudit, aby se zúčastnili slavení liturgie v místě svého pobytu.

95. Při předběžném oznamování velikonoční vigilie je třeba vyvarovat se toho, aby se nemluvílo o zakončení Bílé soboty. Spíše ať je řečeno, že velikonoční vigilie se slaví jako nedílná součást slavení „velké noci“. Duchovní správcové mají být upozorněni, aby v katechezi pečlivě poučovali věřící, že se mají účastnit obřadů celé vigilie.¹

96. K lepšímu slavení velikonoční vigilie se vyžaduje, aby si i duchovní pastýři osvojili důkladnější znalost textů i obřadů, aby mohli přiblížit a vyložit smysl této bohoslužby.

B – Den velikonoční slavnosti

97. Mše velikonoční neděle má být slavena co nejslavněji. Jako úkon kajícího akto se dnes vhodně použije kropení vodou posvěcenou na velikonoční vigili a přitom ať se zpívá antifona „Viděl jsem pramen vody“ nebo jiný zpěv křesťanského charakteru. Touto vodou se také naplní kropenky u vchodu do kostela.

¹ Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia Sacrosanctum Concilium, n. 106.

98. Kde je to zvykem, nebo je-li vhodné to zavést, ať se v tuto neděli zachovává tradice tak zvaných křestních nešpor, při nichž se za zpěvu žalmů koná průvod ke křtitelnici.¹

99. Paškál má své místo buď u ambonu nebo u oltáře; má se rozžítat aspoň při všech slavnějších liturgických obřadech v této době: ve mši, při ranních chválách a při nešporách, a to až do neděle Soslání Ducha svatého. Po jejím skončení ať se paškál s úctou uschovává u křtitelnice, aby se od něj při udělování křtu rozsvěcovaly svíčky pokřtěných. Při pohřbech ať se paškál postaví u rakve, aby naznačoval, že pro křesťana je smrt jeho osobním přechodem do věčnosti. Jinak ať se paškál nerozsvěcuje ani nenechává v presbytáři mimo dobu velikonoční.²

VIII. DOBA VELIKONOČNÍ

100. Slavení Velikonoc pokračuje v době velikonoční. Padesát dní od neděle Zmrtvýchvstání Páně do neděle Soslání Ducha svatého se slaví s radostným jásotem jako jeden sváteční den, jako „velký den Páně“.³

101. Neděle této doby se nazývají neděle velikonoční a mají přednost i před svátky Páně a před kteroukoliv slavností. Slavnosti, které by připadly na některou z těchto nedělí, se konají v předcházející sobotu (dekretem ze dne 22. 4. 1990 došlo ke změně: nyní se překládají na následující pondělí).⁴

¹ Cf. *Institutio generalis de Liturgia Horarum*, n. 213.

² Cf. *Missale Romanum*, *Dominica Pentecostes*, rubrica finalis; *Rituale Romanum*, *Ordo Baptismi parvulorum*, *De initiatione christiana*, *Praenotanda generalia*, n. 25.

³ Cf. *Normae universales de anno liturgico et de calendario*, n. 22.

⁴ Cf. *Ibidem*, nn. 5, 23; *Decretum, S. Congr. de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum*, 22 aprilis 1990: *Notitiae* 26 (1990) 160.

Slavnosti blahoslavené Panny Marie nebo svatých, které připadnou na některý den uprostřed týdne, se nemohou překládat na tyto neděle.¹

102. Dospělí, kteří přijali na velikonoční vigilií svátosti uvedení do křesťanského života, jsou po celou tuto dobu zasvěcováni do tajemství víry. Kde jsou tedy nově pokřtění, nutno zachovávat to, co je předepsáno v obřadech Uvedení do křesťanského života, č. 37–40 a 235–239. V eucharistické modlitbě se ve velikonočním oktávu všude vkládá prosba za nově pokřtěné.

103. Po celou svou velikonoční dobu ať mají nově pokřtění při nedělních mších své vyhrazené místo mezi věřícími. Všichni nově pokřtění ať se snaží zúčastňovat mši se svými kmotry. Ať je o nich zmínka v homilii a v přímluvách. Na zakončení doby zasvěcování nově pokřtěných ať se kolem neděle Seslání Ducha svatého koná nějaká slavnost podle místních zvyklostí.²

Je také vhodné, aby o těchto velikonočních nedělích přistoupily děti k prvnímu svatému přijímání.

104. V době velikonoční ať duchovní pastýři poučí věřící křesťany, kteří už začali přijímat eucharistii, o významu církevního přikázání přistoupit v této době k svatému přijímání.³

Velmi se doporučuje, aby zvláště v oktávu velikonočním bylo doneseno svaté přijímání nemocným.

105. Kde je zvykem o velikonočních svátcích světit domy, ať to vykoná farář nebo někteří jiní, jím pověření kněží nebo jáhni; mají tak příležitost konat svou pastorační službu.⁴ Ať se farář při této pastorační návštěvě domů setká s každou rodinou, ať pro-

¹ Cf. Normae universales de anno liturgico et de calendario, n. 58.

² Cf. Rituale Romanum, Ordo initiationis christianae adultorum, nn. 235–237. Cf. Ibidem. nn. 238–239.

³ Cf. C. I. C., can. 920.

⁴ SCR, Decr. Maxima redemptionis nostrae mysteria (16 nov. 1955) n. 24: AAS (1955) 847.

mluví s jejich obyvateli a pomodlí se s nimi. Použije přitom textů z rituálu.¹

Ve velkých městech může toto žehnání slavit společně více rodin.

106. Na různých místech mají různé národy mnoho lidových zvyků spojených se slavením velikonoce; a ty někdy více přitahují lidi, aby se shromáždili, než sama posvátná liturgie. Nelze to zavrhovat, neboť to může posloužit k vyjádření náboženského citu věřících. Ať tedy biskupské konference a místní ordináři dbají o to, aby takové obyčeje, které podporují zbožnost, byly pokud možno co nejlépe upraveny a zcela prodchnuty duchem liturgie, aby z ní byly nějak odvozeny a k ní přiváděly.²

107. Tato posvátná doba padesáti dnů končí nedělí Seslání Ducha svatého, v níž se připomínají: dar Ducha svatého apoštolům, první počátky církve a začátek jejího poslání ke všem národům mluvícím rozličnými jazyky.³

Doporučuje se prodloužené slavení mše o vigílii, jejímž smyslem není křest jako o vigílii velikonoční, ale naléhavá modlitba podle příkladů apoštolů a učedníků, kteří jednomyslně setrvali v modlitbách s Ježíšovou matkou Marií v očekávání Ducha svatého.⁴

¹ De Benedictionibus, caput I, II, Ordo benedictionis annuae familiarum in propriis domibus.

² Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgie Sacrosanctum Concilium, n. 13. Cf. CCD, Orientamenti e proposte per la celebrazione dell'anno mariano, (3 apr. 1987) nn. 3.51–56.

³ Cf. Normae universales de anno liturgico et de calendario, n. 23.

⁴ První nešpory slavnosti se mohou spojit se mší způsobem uvedeným ve Všeobecných pokynech k denní modlitbě církve, č. 96. K hlubšímu pochopení tohoto tajemství se může číst více lekcí z Písma svatého, které jsou pro tuto mši v lekcionáři nabídnuty k výběru. V tom případě lektor jde k ambonu a tam přečte první lekcí. Potom žalmista nebo zpěvák zpívá žalm a lid vkládá odpověď. Pak všichni vstanou, kněz řekne „Modleme se“ a všichni se chvíli potichu modlí. Potom kněz říká modlitbu odpovídající přečtené lekci (např. některou z modliteb pro všední dny po sedmé neděli velikonoční).

108. K vlastnímu slavení velikonoce náleží, že se celá církev raduje z odpuštění hříchů, k němuž nedochází pouze u těch, kdo se znovu rodí ve svátosti křtu, ale i u těch, kteří už byli připočteni k údělu dětí přijatých za vlastní.¹ Horlivější pastorační činností a hlubším duchovním úsilím proniknou s pomocí Boží velikonoční svátky jednání i celý život všech, kdo se účastní jejich slavení.²

Dáno v Římě, z budovy kongregace pro bohoslužbu, dne 16. ledna 1988.

Pavel Augustin kard. Mayer,
prefekt

Vergilius Noe,
tit. arcib. Vonkarienský,
sekretář

¹ S. LEO MAGNUS, Sermo 6 de Quadragesima, 1–2: PL 54, 285.

² Cf. Missale Romanum, Sabbato post dominicam VII Paschae, collecta.

OBSAH

ÚVOD	1
I. DOBA POSTNÍ	2
a) Uvádění do křesťanského života	00
b) Slavení liturgie v postní době	00
c) Zvláštnosti pro některé dny postní doby	00
II. SVATÝ TÝDEN	00
a) Květná (pašijová) neděle	00
b) Mše při svěcení olejů	00
c) Kající pobožnost na konci postní doby	00
III O VELIKONOČNÍM TRIDUU OBECNĚ	00
IV. MŠE NA PAMÁTKU VEČEŘE PÁNĚ NA ZELENÝ ČTVRTEK	00
V. VELKÝ PÁTEK – PAMÁTKA UMUČENÍ PÁNĚ	00
A – Velikonoční vigilie svaté noci	00
1. Co naznačuje noční charakter velikonoční vigilie	00
2. Struktura velikonoční vigilie a význam jejích základních prvků a částí	00
3. Některé pastorační okolnosti, kterým je třeba věnovat pozornost	00
B – Den velikonoční slavnosti	00
VIII. DOBA VELIKONOČNÍ	00